

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

ELEKTRYCZNE WYKRYWACZE TLENKU WĘGLA

Warszawa, 2018 r.

ELEKTRYCZNE WYKRYWACZE TLENKU WĘGLA

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) i Wojewódzcy Inspektorzy Inspekcji Handlowej stale prowadzą działania mające na celu eliminowanie z rynku produktów niebezpiecznych, polegające w szczególności na egzekwowaniu obowiązków producentów i dystrybutorów w zakresie bezpieczeństwa produktów wprowadzanych na rynek.

1) Na przełomie 2016 i 2017 r. - na zlecenie Prezesa UOKiK - przeprowadzono kontrolę dziewięciu przedsiębiorców z łącznie sześciu województw, którzy prowadzą sprzedaż czujników czadu. W toku tych kontroli inspektorzy Inspekcji Handlowej pobrali próbki czterech modeli detektorów, które zostały następnie przekazane do badań laboratoryjnych, w celu zbadania spełniania przez nie wymagań prawidłowości działania progów alarmowych określonych w pkt 5.3.4 normy PN-EN 50291-1:2010/A1:2013-05 „Urządzenia elektryczne do wykrywania tlenku węgla w pomieszczeniach domowych – Część 1: Metody badań i wymagania”. W wyniku tych działań organ nadzoru wszczął z urzędu dwa postępowania administracyjne, które sprawiły, że przedsiębiorcy odpowiedzialni za te produkty

wyeliminowali stwarzane przez nie zagrożenia (Decyzje Prezesa UOKiK: nr DNR-1/43/2017 z 19 lipca 2017 r. oraz nr DNR-1/41/2017 z 10 lipca 2017 r.). Następnie dane o wadliwych detektorach zostały umieszczone w systemie RAPEX (wpisy do bazy: nr A12/1294/17 oraz nr A12/1093/17), służącym do wymiany informacji między państwami członkowskimi i Komisją Europejską na temat produktów stwarzających zagrożenie oraz środków podjętych w danym kraju.

2) W III kwartale 2017 r. wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej (z województw: kujawsko-pomorskiego, pomorskiego, małopolskiego, lubelskiego, łódzkiego, zachodniopomorskiego, mazowieckiego oraz dolnośląskiego) przeprowadzili planową kontrolę czujników czadu, w wyniku której:

- a. skontrolowano łącznie 92 modele czujników czadu oferowanych przez 38 przedsiębiorców w 46 placówkach handlowych;
- b. ustalono, że: 19% skontrolowanych produktów pochodziło z Polski, 26% z pozostałych krajów Unii Europejskiej oraz 55% z importu (w szczególności z Chińskiej Republiki Ludowej);

informacja o wynikach kontroli elektrycznych wykrywaczy tlenku węgla

- c. zakwestionowano 32 produkty spośród 92 zbadanych ogółem modeli detektorów tlenku węgla (90 modeli produktów poddano badaniom organoleptycznym w celu dokonania oceny bezpieczeństwa w oparciu o wymagania określone w ustawie z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. z 2016 r. poz. 2047) w powiązaniu z wymaganiami zawartymi w pkt 4.3.1 (Wskaźniki i alarmy), pkt 4.8 (Oznaczenia i instrukcje) normy PN-EN 50291-1:2010/A1:2013-05, natomiast 9 modeli czujników przebadano laboratoryjnie na zgodność z wymaganiami określonymi w pkt 5.3.4 (Warunki działania alarmów) ww. normy;
- d. ustalono, że spośród 9 produktów przebadanych laboratoryjnie, 2 modele nie spełniały wymagań dotyczących działania progów alarmowych, określonych w pkt 5.3.4 odsyłającym do tabeli 3 (pkt 5.2.2) normy PN-EN 50291-1:2010/A1:2013-05. Tabela 3 (pkt 5.2.2) ww. normy określa wymagania zadziałania progów alarmowych (A, B, C, D) przy odpowiednim gazie testowym. Badania progów alarmowych określają prawidłowość alarmu przy stężeniu tlenku węgla na określonym poziomie:
- 30 ppm (gaz testowy 33 ppm \pm 3 ppm) dla testu A, podczas którego alarm nie powinien zadziałać przed upływem 120 min,
 - 50 ppm (gaz testowy 55 ppm \pm 5 ppm) dla testu B, podczas którego alarm nie powinien zadziałać przed upływem 60 minut, natomiast powinien zadziałać przed upływem 90 minut,
 - 100 ppm (gaz testowy 110 ppm \pm 10 ppm) dla testu C, podczas którego alarm nie powinien zadziałać przed upływem 10 minut, natomiast powinien zadziałać przed upływem 40 minut,
 - 300 ppm (gaz testowy 330 ppm \pm 30 ppm) dla testu D, podczas którego alarm powinien zadziałać przed upływem 3 minut.
- Badania laboratoryjne przedmiotowych czujników zostały wykonane na próbce, składającej się z trzech egzemplarzy. Dwa modele nie uruchomiły alarmu podczas testu B przy stężeniu tlenku węgla na poziomie 50 ppm, w tym jeden spośród nich nie uruchomił alarmu w wymaganym czasie podczas testu C przy stężeniu tlenku węgla na poziomie 100 ppm. Ponadto w wyniku badań organoleptycznych zakwestionowano oznakowanie i treść instrukcji użytkownika w 4 modelach czujników (w tym w odniesieniu do 1 modelu niespełniającego także wymagań w zakresie działania progów alarmowych). W związku z powyższymi nieprawidłowościami inspektorzy z 3 inspektoratów Inspekcji Handlowej przekazali protokoły wraz z aktami kontroli dotyczącymi tych produktów, celem dokonania przez organ nadzoru oceny zasadności wszczęcia postępowania administracyjnego. Prezes UOKiK stwierdził, że wykryte nieprawidłowości w oznakowaniu i działaniu progów alarmowych tych produktów stwarzają poważne ryzyko związane z ich użytkowaniem, dlatego aktualnie toczą się postępowania administracyjne na podstawie przepisów ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów, mające na celu wyjaśnienie tej sprawy;
- e. 24 przedsiębiorców podjęło dobrowolne działania naprawcze, mające na celu wyeliminowanie zagrożeń związanych ze stwierdzonymi w toku kontroli nieprawidłowościami (w zakresie oznakowania i braków w instrukcjach obsługi);
- f. nie stwierdzono żadnych uchybień

informacja o wynikach kontroli elektrycznych wykrywaczy tlenku węgla

związanych z legalnością prowadzenia działalności gospodarczej przez kontrolowane podmioty.

Poniżej przedstawiono strukturę dystrybucji czujników czadu skontrolowanych w III kw. 2017 r., wg. danych dostarczonych Prezesowi UOKiK przez wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej.

węgla w pomieszczeniach domowych – Część 1: Metody badań i wymagania” wydaną przez Polskie Centrum Akredytacji (PCA) z siedzibą w Warszawie) łącznie 8 modeli czujników czadu. W wyniku przeprowadzonych badań, wykryto nieprawidłowości w działaniu progów alarmowych w 3 spośród 8 przebadanych modeli czujników czadu. W 2 modelach detektorów

3) Z uwagi na niebezpieczeństwa jakie mogą być następstwem nieprawidłowości w działaniu progów alarmowych czujników czadu oferowanych konsumentom na rynku polskim, w UOKiK wydzielony został budżet na przeprowadzenie pozaplanowej kontroli dodatkowej sprawdzającej bezpieczeństwo tych produktów, polegającej na przeprowadzeniu badań laboratoryjnych (na zgodność z pkt 5.3.4 normy PN-EN 50291-1:2010/A1:2013-05) wybranych produktów. Na zlecenie Prezesa UOKiK wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej (z województw: pomorskiego 4 modele, mazowieckiego – 1 model oraz podlaskiego – 3 modele) pobrali i przekazali do badań laboratoryjnych (w laboratorium, posiadającym właściwe zaplecze organizacyjno-techniczne oraz aktualną akredytację dotyczącą normy PN-EN 50291-1:2010+A1:2013-05 „Urządzenia elektryczne do wykrywania tlenku

wykryto całkowity brak uruchomienia alarmu podczas testu B przy stężeniu tlenku węgla na poziomie 50 ppm, natomiast w 1 spośród przebadanych produktów wykryto zbyt wczesne uruchomienie alarmu podczas testów: A (30 ppm), B (50 ppm) i C (100 ppm). Jednocześnie inspektorzy Inspekcji Handlowej przeprowadzili ocenę organoleptyczną wszystkich 8 czujników, w wyniku której stwierdzono braki w oznakowaniu i treści instrukcji 3 modeli (spełniających wymagania w zakresie progów alarmowych) i 1 modelu w którym stwierdzono nieprawidłowe działanie alarmu, wynikające m. in. na braku ostrzeżenia w treści instrukcji o ryzyku porażenia elektrycznego lub awarii w przypadku manipulacji przy urządzeniu (niezgodność z pkt 4.8.4g normy PN-EN 50291-1:2010+A1:2013-05). W odniesieniu do nieprawidłowości w oznakowaniu i braków w instrukcji tych produktów, przedsiębiorcy

informacja o wynikach kontroli elektrycznych wykrywaczy tlenku węgla

odpowiedzialni za ich wprowadzenie na rynek podjęli – jeszcze w toku kontroli - dobrowolne działania, polegające na uzupełnieniu stwierdzonych braków, zarówno w odniesieniu do produktów znajdujących się u kontrolowanych jak i u pozostałych dystrybutorów. Inspektorzy Inspekcji Handlowej przekazali Prezesowi UOKiK protokoły i akta kontroli dotyczące 4 modeli zakwestionowanych czujników, wobec których podejmowane są aktualnie czynności mające na celu dokonanie oceny zasadności wszczęcia postępowań administracyjnych.

Obserwuje się wzrost rynkowej podaży, wywołany m. in. przez rosnące zainteresowanie wykrywaczami tlenku węgla wśród konsumentów. Łatwa dostępność czujników czadu powinna jednocześnie iść w parze ze wzrostem świadomości, jakie cechy tych produktów mogą mieć wpływ na ich bezpieczeństwo.

Tlenek węgla jest gazem trującym, którego źródłem mogą być typowe urządzenia wchodzące w skład wyposażenia gospodarstwa domowego, np.: kuchenki gazowe, kominki i piece na paliwa stałe, podgrzewacze gazowe, kotły żeliwne na paliwa stałe lub - montowane najczęściej w łazienkach - grzałki wody przepływowej.

Tlenek węgla w pomieszczeniach mieszkalnych, w stężeniu zagrażającym zdrowiu lub życiu człowieka, najczęściej pojawia się na skutek pożaru, a także w wyniku wadliwego działania przewodów kominowych (wentylacyjnych/spalinowych/ dymowych) podczas użytkowania urządzeń grzewczych spalających paliwa (np. w postaci: drewna, węgla, oleju opałowego, gazu). Tlenek węgla potocznie nazywany jest „cichym zabójcą”, ponieważ jest bezwonny i bezbarwny, co czyni go wyjątkowo trudnym do wykrycia. Osoby wystawione na działanie tlenku węgla w niebezpiecznym stężeniu najczęściej ulegają ciężkiemu zatruciu. W najgorszym wypadku ekspozycja na ten toksyczny gaz może

doprowadzić nawet do śmierci. Do największej ilości zatruć dochodzi w okresie jesienno-zimowym, kiedy wzrasta zapotrzebowanie na ciepło emitowane przez urządzenia dogrzewające pomieszczenia mieszkalne. Jak wynika ze statystyk publikowanych przez Komendę Główną Państwowej Straży Pożarnej, zimą na przełomie 2015 i 2016 r. miało miejsce blisko 4000 zdarzeń związanych z tlenkiem węgla, w których ponad 2000 osób zostało poszkodowanych, natomiast 50 osób poniosło śmierć. Z uwagi na poważny charakter i cykliczność występowania zagrożeń powodowanych przez tlenek węgla, z pomocą mogą przyjść domowe elektryczne wykrywacze tego trującego gazu.

Produkty będące w ogólnodostępnej sprzedaży są oferowane najczęściej pod nazwą detektor tlenku węgla lub czujnik czadu. Urządzenia te przeznaczone są do montażu w pomieszczeniach domowych, w celu monitorowania powietrza pod kątem obecności tlenku węgla i alarmowania domowników o wykryciu stężenia tego gazu na poziomie zagrażającym ich bezpieczeństwu. Wykrywacze tlenku węgla składają się z obudowy, instalacji stałej, czujnika, urządzenia alarmowego oraz odpowiednich wskaźników.

informacja o wynikach kontroli elektrycznych wykrywaczy tlenku węgla

Poniżej znajduje się zdjęcie przedstawiające egzemplarz typowego (zasilanego na baterie) wykrywacza tlenku węgla, oferowanego na polskim rynku.

Wykrywacze tlenku węgla powinny spełniać wymagania mające wpływ na bezpieczeństwo ich użytkowania, w szczególności w zakresie: prawidłowego oznakowania, konstrukcji oraz działania progów alarmowych, które zostały określone w normie PN-EN 50291-1:2010/A1:2013-05 „Urządzenia elektryczne do wykrywania tlenku węgla w pomieszczeniach domowych – Część 1: Metody badań i wymagania”. Powyższa norma rozróżnia dwa typy urządzeń: typ A – emituje alarm wizualny i dźwiękowy oraz wykonuje działanie polegające na wyemitowaniu sygnału, który może zostać wykorzystany do bezpośredniego lub pośredniego uruchomienia wentylacji lub innego urządzenia pomocniczego; oraz typ B, który emituje tylko alarm wizualny i dźwiękowy. Wymagania określone w powyższej normie stanowią bezwzględne minimum w

zakresie bezpieczeństwa detektorów tlenku węgla, wprowadzanych na polski rynek i oferowanych konsumentom. Systematycznie zwiększa się ilość produktów przeznaczonych do wykrywania tlenku węgla oferowanych w Polsce, z których większość pochodzi z importu (ok. 55 % udziału w rynku). Na rynku oferowanych jest ok. 200 modeli tego typu urządzeń. Można je kupić w większości marketów budowlanych lub ze sprzętem elektrycznym oraz w sklepach internetowych. Produkty, oprócz podziału na typ A lub B, mogą różnić się między sobą cechami konstrukcyjnymi np. rodzajem i długością życia wbudowanego czujnika, który stale monitoruje powietrze na obecność tlenku węgla lub źródłem zasilania (baterie lub zasilanie z domowej sieci elektrycznej). Z uwagi na szeroki wybór wśród modeli domowych czujników oferowanych na rynku polskim, ich ceny wahają

informacja o wynikach kontroli elektrycznych wykrywaczy tlenku węgla

się od 35 do ok. 250 zł za sztukę. Pomimo ogólnej dostępności detektorów dla szerokiego grona konsumentów, zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym, bardzo ważne jest dokładne zapoznanie się ze wszystkimi cechami i elementami mogącymi mieć wpływ na skuteczność działania i prawidłowe korzystanie z tych produktów.

JEŚLI PLANUJESZ ZAKUP CZUJNIKA CZADU, KONIECZNIE ZWRÓĆ SZCZEGÓLNA UWAGĘ NA TE KWESTIE:

- Czy detektor oznakowany jest nazwą normy PN-EN 50291-1:2010/A1:2013-05. Takie oznakowanie może sugerować, że przedsiębiorca odpowiedzialny za produkt przeprowadził stosowne badania przed jego wprowadzeniem na rynek. Przeprowadzenie badań czujników, pod kątem spełniania wymagań określonych w powyższej normie, pozwala na sprawdzenie czy produkty te są bezpieczne.
- Należy pamiętać, że wykrywacze tlenku węgla są urządzeniami zaprojektowanymi do ochrony ludzi przed poważnymi skutkami ekspozycji na tlenek węgla, **nie są one jednak w stanie w pełni chronić osób o specjalnych problemach zdrowotnych.**
- W razie wątpliwości, czy korzystać z czujników czadu należy skontaktować się z lekarzem.
- Detektory tlenku węgla nie powinny być traktowane jako zamienniki prawidłowej instalacji i konserwacji urządzeń do spalania paliwa.
- Do każdego czujnika czadu powinna być dołączona broszura lub ulotka z instrukcją użytkowania w języku polskim.
- Przed przystąpieniem do obsługi lub serwisowania detektorów należy dokładnie zapoznać się z dołączonymi do nich

instrukcjami.

- Instrukcja powinna zawierać pełne, jednoznaczne i dokładne informacje dotyczące instalacji, bezpiecznego i prawidłowego działania oraz regularnego sprawdzania urządzenia. Szczególnie ważne są kwestie dotyczące: sposobu prawidłowej instalacji detektora, która powinna zostać wykonana przez kompetentną osobę, działań, które należy podjąć w razie alarmu, a także rozpoznawania ewentualnej awarii produktu.

Sprawnie technicznie i prawidłowo używane domowe wykrywacze tlenku węgla służą do ochrony ludzi przed poważnymi skutkami ekspozycji na ten trujący gaz, jednak należy używać ich zgodnie z przeznaczeniem i w każdej sytuacji zagrożenia podejmować działania niezbędne do zminimalizowania występującego ryzyka. W sytuacji uruchomienia alarmu, po podjęciu koniecznych środków bezpieczeństwa, ważne jest znalezienie i usunięcie źródła wzmożonej emisji tlenku węgla (niebezpieczny wzrost stężenia tego gazu może powodować np. wadliwe podłączenie piecyka grzewczego do komina). Niezbędne jest, w szczególności, wykonywanie (przez osoby posiadające do tego odpowiednie kompetencje i uprawnienia) okresowych przeglądów, konserwacji oraz napraw przewodów kominowych. Nie należy także zatykać otworów/kratek wentylacyjnych oraz zaklejać okien w pomieszczeniach, w których znajdują się urządzenia mogące emitować tlenek węgla, natomiast wskazane jest regularne wietrzenie takich pomieszczeń. Zawsze, w sytuacji zagrożenia zatrucia tlenkiem węgla, wskazane jest również powiadomienie o tym odpowiednich służb (np. telefonicznie, na numer alarmowy: 112; straż pożarna: 998; policja: 997, pogotowie ratunkowe: 999; pogotowie gazowe: 992) i podporządkowanie się do wydawanych przez te organy poleceń.

informacja o wynikach kontroli elektrycznych wykrywaczy tlenku węgla

PRZEDSIĘBIORCO!

Wprowadzając czujniki czadu na polski rynek zawsze pamiętaj o bezpieczeństwie konsumentów i sprawdzaj prawidłowość działania tych produktów. Inwestycja w prawidłowe oznakowanie, wyposażenie czujników w odpowiednie instrukcje użytkowania w języku polskim i przede wszystkim przeprowadzenie badań laboratoryjnych, sprawdzających prawidłowość działania progów alarmowych, może uchronić użytkowników przed korzystaniem z produktów niebezpiecznych (niespełniających wymagań w powyższym zakresie określonych w normie PN-EN 50291-1:2010/A1:2013-05). Ogólne wymagania dotyczące bezpieczeństwa produktów (Rozdział 2) oraz obowiązki producentów i dystrybutorów w zakresie bezpieczeństwa produktów (Rozdział 3) określone są w ustawie z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. z 2016 r. poz. 2047).